

Излази сваке недеље
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредништ-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ЈЕ ЛИ НАШИМ РАДЕНИЦИМА ДОГОРЕЛО ДО НОКАТА?

Нема дана да на друму, који кроз Нови Сад
води из Бачке у Срем, несретнеш сеобу какву.

То су наши „храбри Шајкаши.“

— Куда ће они?

Зар нема за њих више места у овој земљи?

Ко их гони?

Де је граничара мишица, ако не помаже своја,
де је божија десница!

Све је за бадава.

Храбри наш Шајкаш не бежи од зла нег од рада.

Докле је закон терао све у гомилу, докле ниси
смео продати бразде земље, ако ти власт не до-
пусти, докле си смео дугова правити, а ниси мо-
рао враћати, најпосле докле беше пуни магацина
иза села, докле је „царевом сину“ ласно било пе-
вати, докле је и највећа лењштина могла леба је-
сти, али од како је допуштено куд ко хоће одка-
ко може један ланац за годину 77 Јована проме-
нути, од кад ти не да нико ни новчића без скупе
залог, па не враћај ако ти је воља, од то доба
свако хоће да је свој господар, свако хоће да се
дели. Не само синовац са стрицом или брат с бра-
том него муж са женом неће више заједно; та сад
је слободно делити се, кад немаш ни ским а ти
ма са женом само нек се деоба прави. За кратко вре-
ме начињено је тако стотинама нових кућа у јед-
номе месту. Мислиш друго се ново село населило.

Али и одеони једу, а ко хоће да једе тај и ра-
дити мора, но да је наш брат Шајкаш радити хтео
он се ни селио не би. Од куда ће онај који је о-
правио три команде*) у Земуну а једну у Тителу и
Варадину, те промено десет тучета карата, ма
да их је тек онда бацао, кад се већ није више по-
знавало које је мака које црвен, које је коњ, ко је
краљ, но је све једно било или их управо држао
или натрашке; од куда ће тај марити за посао,
којим се до леба долази.

Но кад се већ нема куда, кад ти је испала ца-
рева профунта из торбе, а ти се урни на справ-

*) Команда се звало то, кад је који граничар одређен, ко-
мандиран, на годину или на месец дана на службу.

љај твоју. Сад се нема каде кривити овај ни онај,
ради на ћути то ти је сада лозинка.

Није то довољан изговор: зла су времена, велик
је порез, мала је земља итд. То је исто и другима
не само верноме Шајкашу, и шта више други још
горе стоје и у самој царевини. У Шајкашкој је ре-
дак, који нема три четир ланца земље, а у про-
винцијалу старом има их више без бразде него с
ланцем, и опет се не селе и опет неостављају сво-
ју браћу и сроднике неостављају гробове својих
милих и присних. Та још је код нас смиље и ко-
виље. —

Та ето у тој хваљеној Прусској у источном кра-
ју њеном раденици дигоше буну немогући даље
патње сносити!

Да видимо како је тамо у тој просвештеној ве-
ликој царевини раденицима, па ћутите, де сте
ту сте.

Та још је код нас лако и слуга бити.

Сто и више форината добије добар наш слуга
на годину. Руча с газдом за једним столом, и деци и
снахама у кући заповеда, као да им је стриц или
девер а не њихов млађи. Светац и недеља му је
благ дан као и господару му и највише ако лети
оде за марвом у пашу, да се тамо по вољи испа-
ва, а посла никаква недобива. Одација наш на са-
лашу боље се рани него ти код куће. Ради колико
му је воља и кад си ти ту, а иначе хоће да му
побеле очи од спавања.

Са свим ти је друкчије, жалостан, у Немачкој.

У Ротенштајну у Прусској, где су се раденици по-
бунили, одације бантовани и слуге погодили су се
били са господари, највише спахијама на годину
и на три месеца једно другом да одбажу. Плату
добивају у рани и 20 до 30 фор., готових новаца.
На крај могу изаћи само ако ништа не омане. Ако
кромпир добро роди. Кромпир то му је сво благо-
вање, нема ту печених прасица и јагањаца. Ако
друга рана роди и ако болести не буде, иначе
једнога нема, који се глађу непати. Депутат, т. ј. на-
плата у рани, обично је као и свуда, пола труло

пола ђубревито, Ни за свиње није што се човеку даје. Одација може да држи и по једну краву али њој је одређено тако место за пашу, одакле не може донети ни две три олбе млека а спахина доноси до 12 олаба уједаред. Радини добијају огрев. Али ако су гаљеви, то их морају сами правити, ако су дрва, то онда морају сами ићи у шуму и купити суварае или вадити паљеве, те тиме господару бадава шуму крчити.

Смеду и за себе понешто баште држати алита је толика да је свака жаба прескочити може. Но и дрва купити и башту радити смеду само у недељу. Свеца другог осим недеље немају. А и то само онда ако господа немају преча посла.

Плата у новцу и рани добива се сваког месеца. Господар даје колико му је кад воља. Новац једва дотегне да се купи соли а маст неплива ни недељом а камо ли радним даном по кромпиру. Кад изађе година онда се прави рачун, и ту сумноги радени још дужни господару место да од овог што добију. Господар нађе ту неке глобе, нађе неке штете. Има спахија, који све дације своје разрежу на радине своје. Шта више има их и таких, који заустављају од радина, да праве тамнице у којима ове затварају.

Лети се ради 16 до 17 сахата на дан. Зимни мање од јутра до мрака, али онда се даје на дан само један сат одмора а лети два. Само једанпут се у години одиштају од радње, кад се причешћују, а има и спахија, који ни то не даду него по 60 н. мора да плати сваки за то да сме ићи да се причести. Од светаца само божић, нова година ускрс и дуови су дани у којима нераде радни немачки, па и ону светковину о жетви, која је недељом свршавана укинули су господари.

Слугама и радинима неказују господарити него он као кад за марвинче какво говоре. Марва, свињи хуље, лупежи, пук и т. д. то су обична имена радинима. Кад год су јавно батинали господари слуге. Сада то већ негде јавно него кад се де слуга у шути добије. Но има неко време од како свака ба-

тина има два краја па за то сада надзорници револвере носе кад иду међу раденике.

Деца раденичџа истина шаљу се у школу, али треба ли патрону*), да се леје плеве, да се хајка тера, да камење носи и т. д. учитељ мора се поклонити, па још и сам за децом да пази на ред, и на рад.

О одајама у којима раденици живе нетреба ни трошити речи. Тамнице могу бити боље, али горе никако.

Је ли тако и нашим раденицима, који имају своју красну кућу своје слободно друштво и три четири ланчића земље. Тога нема, који би имао образа да рекне да јесте, па шта им је, куда се селе?

Та ако ниси кадар живити са своје земљице, најми се за слугу. Газда де се најмиш урадиће на својој марви и твоју земљу. Непродаји, јер тешко ћеш купити. Та ни у Срему ни у Србији неничу печене шеве; знојити се мораш и тамо као и овде, та свуда поштен човек у зноју лица свог мора свој лебац јести. Али ти нећеш, да се знојиш ти хоћеш под грм у лад а тога у Срему и Србији има али помисли де је лад да је ту и глад, а ова очију ова поштења нема а закони се на то слабо осврћу.

Та овде ако радиш имаш шта и јести и понети.

Гледао сам у Платичеву Надаљкину, де развија гибаницу и плаче. Три сахата је претискивала окаглијом тесто, али погача погача, кида се као да је хрђава пређа. Хеј како се то у Надаљу разтезало, кад један лист сав астал прекрили, па од окрајака још дваред га покрити можеш.

Надаљкиња је плакала што се тесто кида, а и мени су сузе удариле, што се ми забадава тако раскидамо и пропадамо; разгњевен реко сам да се чуло:

Хеј мој Шајкашу сеобару, не бежиш ти од непријатеља него од себе, па де си ти, ту ти је и зло, јер ти си твоје зло, ако и од ког од себе утећи нећеш. Догорео си ти сам себи!

*) Патрон, то је господар, заштитник долази од латинске речи патер отац, као да је господар отац радинима. Сачувај нас Боже такога оца!

ПРИМЕРИ ПЕСНИШТВА.

У прошлом броју обећасмо да ћемо од песама Змај-Јована Јовановића донети за сваку врсту за лирику, за епос за сатиру по један пример. Ако сада од једне врсте и два три примера узмемо, ко би нам могао замерити, та ко дође у врт међу цвеће, може ли да по који цветак више не откине а ако нисмо од сваке врсте изабрали по најлепшу ко ће међу дробним бисером разликовати, који је

лепши. Кад узмеш књигу Јовановићевих песама, тако ти је као кад одеш у сликарску галерију па незнаш на коју ћеш страну да погледаш пре, тако ти је као детету, кад дође прву пут у богато у-ерашену црвцу.

Ево дакле једне лиричне песме:

Песмо моја, закити се цветом;
Песмо моја, замириши светом;

Још сва срца оладнела нису —
Познаће те, песмо, по мирису;

Познаће те, да си чедо миља
Да ти ј' љубав мајка и дадиља,
Да си рада певати о сласти —
Разумеће што не умеш казати.

Песмо моја, већ си на полету,
Поздрави ми све на овом свету,
Поздрави ми славље и голубе,
И сва срца, која силно љубе.“

Но о лепоти нема разговора, али међу овим лиричним песмама нама највећма срцу гову родољубиве песме његове, јер он ни кад пије, ни кад плаче, ни кад пева не ће да заборави да је Србин. А кад воле, па да другог кога воле а не српкињу то би — али ево нек сам каже шта би било:

Да ти ниси српска мома,
Притего би друге жице,
Певао би твоје очи,
Твоје груди, твоје лице.

Да ти ниси српска мома,
Ја би теби фале вио,
Ја би тепо, ситно, лепо,
Не би'л ти се умилно.

Ал шта зборим, куд заиђо!
Да ти ниси српска мома,
Цео грдни свет би био
Међу нама двома.

Па ево шта вели Змај-Јован Јовановић, шта треба „Мати сину код колевке да пева:

Склопи очи, невинице младо,
Буји, паји, материна надо,
Безазлено моје гонце мало,
С неба си ми у колевку пало —
Замириса миром милодува —
Спавај, чедо, тебе мајка чува!

Буји, паји моја мила снаго,
Чува мајка своје чедо драго,
Чисто срце ко зеницу гледи,
Душу пази да се не повреди,
Да остане као роса чиста,
Као капља сред зелена листа.

Буји, паји моје Српче мало,
Неби'л скоро душом ојачало,
Да искочиш из колевке, сине,
Да покупиш по свету врлине, —
Да се пустиш сам на своја крила, —
Јер те мајка роду наменила.

Буји, паји, мој соколе лепо,
Нека ти се мишица окрепи,
Твој бабајко другог чеда нема,
Па јединца већ на бој опрема,
Да с' отмеће, — ил да погинете, —
За слободу да соколуете.

То је мати, така треба свака српкиња мати да је, па да не чекамо „на пролеће.“

Епични песама, писао је Јован Јовановић више, но понајвећи су му у тој струци преводи с маџарског, које је тако израдио, да кад се не би знало, које је пре рађено, морао би помислити да су Маџари са српског на свој језик преводили, а не Србин са маџарског на српски, толико је ово српско надманило оно маџарско. У врсту епских песама наводимо песму у којој песник казује од куд је створила се вила. Вила ни пре Косова није била нашем народу непозната, али песник је то у приповетци, епосу свом, извео, како је вила од српкиње девојке после косова постала, па да је то српска вила, ево како он казује:

„Борило се, па се уморило;
Мртва лежи на Косову војска,
Слобода је мртве испратила,
Оставила живе сиромасе.
Нек робује, ко робством дугује;
Који живот у ропству поштује,
У крви се круна утопила —
Црвен крвца од жалости прне,
Видов-дане видео је мегдане,
Видео је славу и јунаке,
По сто срца у грудима једним,
Једну снагу међу стотинама,
Како с свети пре нег што ће мрети
Видео је оно српско сунце,
Како сину, па како се вину,
Како стаде, па како западе
А тама је на мрвило пала,
Црн је барјак ноћца разавила,
Полу-месец крвав изаш'о је —
Победио ј' ал га скупо стаје.

Ноћ је пала невесела, тамна
Гора ј нема, у њој душе нема
Само једна лепота девојка,
А лепа је као стручак цвета
Умиљата ко тица грлица,
Жалостива као глас славуја,
Па по гори, тужне речи збори:
„Леле мени, кукавици сињој,
Младости ми и животу моме
Да самцита остадо на свету;
Што би мушко то ми изгинуло,
Што би женско то ми пресвиснуло,
Немам рода, немам завичаја —
На косову сва ми срећа спава,
„Ој Србијо! постојбино дивна,
И јунаци, дико и поносе,
Ој слободо, погажени цвете,
Српско име, порушена цркви,
Како ће вас оплакат девојка;
Тако млада дању ноћу јада,
Таке Српка виче и нариче;
Ал невољи на овоме свету
Све је глуво до Бога једнога.
Тако траја неколико дана
Од туге је косу распустила
Од жалости лицем побледела
Сузе су јој руво обелеле

Од тежње јој поникоше крила—
Те се створи у горици вила.

Од сатиричних песама наводимо ону, којом песник удара на шпионство, те жандари место да бране свакога и чувају од зла они шпијунлуком својим товаре му зло на главу, а они, који су то наместили, изговарају се да то ради спасења земаљска чине.

Ево те песме или управо питања!

„Ох, кажи ми Немањо,
Славо наша стара

Ох, кажи ми Душане
Коме нема пара,

Како знате опстати
Без икаква квара
Па још бити велики
— А све без цандара.

Овом приликом ваљало би нам да споменемо сав књижеван рад Змај-Јована Јовановића, али он је хвала Богу жив и ради и радиће и даље на то остављамо млађем перу.

ШКОЛА ЗА СЛОВЕНСКЕ ДЕВОЈКЕ У ОДЕСИ.

Словенска добротворна дружина светитеља Пирила и Методија у Одеси, уредила је нарочиту школу, коју је назвала „Питомник“ за девојке из словенских земаља нарочито из српских и бугарских.

У томе заводу имају за сада бесплатна места 15 девојака из поменутих земаља, а ако сретава буде, примиће их се и више.

Девојке ће те ићи у разне школе месне, али ће живети заједно и васпитавати се под надзором учитељака завода. Оне ће се особито спремати за учитељке у својим отачбинама било у основним било у средњим школама.

Обашка се предају тим девојкама: српски језик, бугарски језик, вежбање за предавање у основној школи, певање и гимнастика.

Дружина се нада, да ће ово предузеће наћи потпоре у српских и бугарских општина.

У тај се завод примају девојчице не млађе од 10 нити старије од петнајест година.

Немогу се примати само оне, које су глуве, кратковиде, тенаве, које пате од надавице или од какве прилепчиве болести.

Школом овом управља поменута дружина, али под надзором попечитеља одеског научног округа.

Оволико „Школа“ а ми додајемо да је за децу из топлијих крајева, која хоће да се у Русији уче, Одеса, која лежи на мору, најзгодније место. Преко зиме незгодно је у Русију путовати, али ко би хтео своје дете тамо дати или би сироче каквих честитих родитеља хтело тамо ићи, нека се обрати најпре писмено на поменуто друштво, и нека запита дали би га и на пролеће примили у ту школу и ли да се на јесен другу дочека. Писмо се може српски или немачки написати. Ову услугу ћемо радо и ми учинити. Које је дакле згодније може извести таја и преко овог уредништва потражити. Надамо се да неће Српкиње из ових крајева бити искључене.

ФАБРИКА ЗА ЕКСТРАКТ*) ИЗ МЕСА ГОВЕЂА.

Сваки народ воли говеђу чорбу, а Шваба кад неokusи кашику „суне“ незна да је ручао. Но ко ће у рату, ко ће на дугачком путу преко мора и т. д. вући за собом толику марву, да је коље и суну кува, најпосле ко ће на селу, где говеђина слабо пролази доћи до свеже (фришке) суне. Све је то или не могуће или врло тешко, с тога су стали људи за тим да изуму како би се том помогло и неки врло научен човек по имену Либиг пронашао је, да кад се говеђије месо добро искува и та чорба сгусне, да се од тога така иста супа даје направити као од најсвежија говеђија меса, а једна фунта тога даје толико суне колико читава

цента сирова говеђа меса, јер једна цента тога екстракта даје толико суне колико би се добило од 20—25 волова.

Најзнаменитија фабрика, која екстракт тај прави, налази се у Фрај-Бентосу у републици Уругвај у Америци. Фрај Бентос је мала варош, у којој живи 3 до 4000 душа. Варош ова лежи на реци, која се зове Уругвај. Река је код фабрике једну миљу широка те могу највеће лађе с теретом уз фабрику да пристану. Варош ова удаљена је 40 миља немачких од вароши Буенос-Ајрес, у којој се сада буна појавила, те се по политичним новинама често спомиње. Испод вароши Фрај-Бентос исправила се лена велика и пространа здања фабрике, у којој се екстракт прави. С једне стране код те фабрике стоји село у коме живе радници с друге стране прекрасна башта код двора, у коме упра-

*) Екстракт реч латинска, долази од речи екстрахо, значи извући извадити испедити и т. д. у овом случају подразумева се она снага што се из меса извади, која најбоље рани.

вители ове фабрике живе. На агенцији код фабрике стоје навек по пет шест лађа, које истоваријају со шпањолску и енглески угаљ, а товаре коже, суво месо, које се тамо зове шарки, екстракт у лименим судовима, маст, кости и гуано. Гуано је најбоље ђубре на свету, које се од истучених ко-

ди има две шине на коју долазе кола миска на којима само под има. На тај под намести се во, колица се одвуку у касапницу врло лако. Марвинчету се око рогова баци уже те се маћи не може а касап стоји на једној дасци и прободу марвинче тако згодно да се не макне. Брзо на колици

У Ж И Ч А Н Б А.

стију прави. Читаво гробље од костију лежи око-ло фабрике у стогове наслагано. Као какав поток тече крв непрестано из фабрике у реку Уругуај. Рибе наваљују на то у гомилама а тичурине лете непрестано више воде.

Шуна де се марва коље широка је и постављена глатким каменом. Патос јој је стрм. По сре-

двуче се једно а довуче друго. Свако по минута закоље се једно, и одвуче даље да се уради.

Месо се од костију одели и носи се у фабрику, за екстракт, а кости и прева у другу, де се маст из њих истопи. Кад се из ових маст оцеди онда се носе кости и остало, што се обично код нас ба-ци, у фабрику и ту се кости истуку ситно поме-

шају се са осталим и из тога бива поменуто ђубре, које се гуано зове, и које се за скупе новце продаје.

На дан се у овој фабрици закоље осам стотина до хиљаду комади марве.

Месо се ваљцима гвозденим изгњечи и искида. На дан га буде до две хиљаде цената. Из овога меса, кува се као обично по кујнама чорба (суна) но с том разликом, да се кости никако у супу не мећу, јер екстракт из костију врло мало ране у себи има. Меса се мете по 60 цената у један дубок гвозден казан. Толико се исто и воде у њега успе. Казана ових има много. Да вода кључа паром се натера. Кад суна готова буде сипа се у судове, који су испод казана, као оно кад серакија пече. Месо се по нешто водом полије и на ново кува. После тога се скида маст са чорбе и ова се наново укувава, но пре тога се испени као обично. Кад се испени онда се разлива по справи плоснатој, која се окреће и чорбу испарује и то дотле, докле је у педесет пута не буде мање него у почетку и док се не згусне, те буде као мандара. Лонци у којима се чорба испарује изруче се после у један велик лонац, у који двадесет цената стане и ту се измеша чорба и изједначи, те се после у лимене судове, у које по једна цента стаје, пресица. Један такав суд кошта 300 талира 450 форината. У саму Европу разаниће фабрика 5000 таквих судова, а овде се у мање прелива.

Кад нас засада тога екстракта може се само у апотеци добити и врло је скуп. Лекарима га препишују болесницима.

Меса се у Фабрици тој насуши преко године 50 до 80.000 цен.

Месо што је чорба на њему кувана осуши се и кошта га цента 3 талира 4 форинта 50 н.

Месо ово није да га људи једу, но се свињи њиме ране и од њега се ђубре гуано прави.

Кад се кожа, кости и маст одбије недође фунта права говеђија меса ни 6 новчића, на нек је с машћу и костима још толико то је 12, а код нас је двадесет и четир новчића фунта. Кожа вољуска у тој фабрици вреди толико исто колико месо, кости и маст. На годину закоље се 150.000 комада марве и једно говече недође више од 30 највише 40 форината.

Раденици у фабрици добро живе. На недељу заслуже најмање 8 фор. поред меса за рану.

Рибе, што се око фабрике врзу и гојазне су, хватају се и њихова маст употребљује се за осветљење фабрике.

Од свега дакле корист се вуче и онда није ни чудо, што тако јако та фабрика напредује. Ову слику наведесмо у нашем листу стога да виде читаоци шта се може урадити кад се вештина употреби и неосврће се на то како су наши стари радили онако ћемо и ми. Маст Американска већ је утјездила се поред наше. Екстракт из говеђине заменуће скорим многе наше касапнице. Не бринимо се дакле, што код нас престаје одрађивање марве. Нећемо морати само зеље јести. Американске пустаре накормиће то а ми, да се може само, треба трипут да један лонац жњемо толико је наваљено на нас.

Б Е Л Е Ш К Е.

— **Како су кадгод таманили мишеве.**

У намастиру једном нашло се неко писмено у коме „царска висока привилегирана влада“ наређује, да се мишеви овако тамане: Узме се шеница или јечам на се у јак цећ са растова пепела мете да омекне дотле, докле сасвим ненабубри, онда се осуши и разаспе око мишији јама, и неводи бриге. Ваљало би покушати, па ако се обистини молимо, да нам се јави ко и де је то покушавао.

— **Мазиво за чизме.** Више пута је ово или оно мазиво препоручивано, но што се више има то се да оно најбоље употребити.

Тако препоручује, „Буњевачка и Шокачка вила“ ово: Куни по фунте печата (печатна воска) смрви га на комадиће и успи у оку (флашу) једну напуњену чистом и добро приуготовљеном виновицом. Ову добро зачепи, стави је на топло место и ту

смесу више пута преко дан промућкај. Онда мети у стакло комад раздробљена канфора велик као кокошије јаје. На то успи два цота чађи из оцака, и то добро промућкај. Ако је виновица? добра, то ће се за три дана у њој растопити све ствари и мазиво је готово. Кад хоћеш да мажеш обућу а ти изручи у један суд неколико капика и четком на мажи обућу. Ако је мазиво добро за пет минута ће се упити у кожу и ова осушити. Кожа притом остане мека светла. и трајна.

— **Лебац за рану марви.** Неки пекар Јензен из Фленсбурга, изнео је на изложбу пекарску, која је у Берлину била, лебац, који је умешен од брашна од ражи зоби, кукуруза и пасуља и доказао је да је овај лебац врло добар за рану, коњма, крвама и свињама. У лебац за свиње немеша се зоб.

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Саборско устројство примљено је од владе и послато Његовом величеству на потврду.

Аустрија, Русија и Пруска нагнали су Турску, да пристане на то, да ове државе са Србијом и Романијом без допуштења Турске могу трговачке уговоре правити. По парискком уговору несме једна или ма и три државе, без свију које су париски уговор потписале, а то су још и Италија и Француска и Енглеска, ништа на своју руку радити, али ове три урадише. На први поглед чини се да је ово добро по Србију и Романију, али те су исте државе биле у такој слози кад је била деоба Пољске.

Комисија која ће да развиди ствар у Подгорици пронашла је да је 27 Црногораца погинуло.

У Србији су обављени избори за скупштину народну.

За кнеза Милана говори се да је замолио руски двор, да овај каже Турцима, како би се и кнез и влада српска наша у непријатном стању, кад неби Турци задовољили Црногорце због покоља у Подгорици јер неби могао задржати народ да неосвети погинулу браћу своју.

У Шпанској никако да се на чисто изађе. Сад се пише, да је Дон Карлос пребео у Француску а Дон Алфонсо да долази у Грац, сад опет да Дон Карлос надгледа војску у Шпанији а Дон Алфонсо да иде по Европи око краљевски дворова и тражи новаца. Код Ируна била је битка де су опет Карлисте потучене. Надају се скорим крају рата.

Министарство у Пешти неће да поднесе Цару да потврди митрополита романска.

Цар се вратио из Чешке у Будим.

Генерал Родић вратио се у Далмацију али се говори да ће на његово место доћи генерал Јовановић, који је војевао против Бокеза

Тајно једно писмо, де се план грофа Андрашија да обмане Русију одерива, изашло је случајно на свет и сад се води у Бечу истрага против господе, која су око Андрашија. Исто као у Берлину против Арнима, који је сад наново затворен у својој кући.

У Ердељу су почели радити на томе, да Ердељ за себе буде као и пре буне, највише се напада на министра Гиција, који повишава порез.

РАЗЛИЧНОСТИ.

На место питомца тенељини који се уче ван Пеште, што министарство не допушта, изабрало је књижевни оделење Матицино Павла Марјановића, Павла Поповића Душана Диму, и Ст. Данкулова.

(Забрана српске књиге). Министарство просвете наредило је да се несме учити у српским школама отачаственица, коју је написао управитељ сомборске прецарандије Никола Вукичевић.

— Ово дана наименован је ђакон код катредалне цркви у Београду за протођакон. Ово је у Србији први пут, да ђакон мирски постане протођакон што су само монаси придворни били. У Русији то није ново. Тамо се мирским свештеницима и титула владике даје. Садањи Митрополит Београдски свршио је богословију у Русији па се на ову угледао.

— Велики Петар руски цар када је био у Лондону, као такав човек који је свашта волео видети, отишао је и на сабор енглески. — Почну посланици долазити, наједанпут уђе њи 30 у дугачким хаљинама са набељеном косом. —

Он запита једног њему близу стојећег човека, ко су ти што што су сада ушли? фишкали. Одговори запитан. То је много. У мојој целој царевини нема више од два фишкала и од те двојице даћу једног обесити, када одем кући, да се нема с киме свађати.

Одсечног саветника и референта српско-црквени ствари у министарству просвете госп. Тодора Мандића, постигао је жалостан удес, пошто му је син Шандор 6 на 7 т. м. ноћу умро. Исти је младић наступио био тек 21. годину, и учио се као правник на Будимско-пештанском свеучилишту. Нарави је био благе, а дара изврсног. Вечна му памет.

Чудна радост снашла је оне што пиво пију. Лисингском и швехатском пиву спуштена је цена. На то је навело спуштање цене пилзенском.

О Г Л А С И.

ПРАВИ

ВИЉЕМОВ

АНТИАРТРИТИЧАН и АНТРИРЕМАТИЧАН

ТЕЈ ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ,

(ЧИСТИ КРВ, ЛЕЧИ КОСТОБОЉУ И РЕВМАТИЗАМ.)

ЗА ЗИМЊИ ЛЕК

ПРИПОЗНАТ КАО ЈЕДИНО СРЕДСТВО ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ.

Одобрен одлуком
ц. к. дворске кан-
целарије од 7.
децембра 1870.

Припознат као
средство од нај-
бољег уписа и
успеха.

Најв. патентом
Бег ц. кр. В. од
28-ог марта 1861
против злоупотре-
бе осигуран

Овај теј чисти цео организам; боље нег икоје средство пролази он кроз цело тело, и кад се унутарње употребљује, чисти га од сваке нечисте, болесне субстанције, а успех му је сигуран и трајан.

Лечи основно костобољу, реуматизам, дечије ноге, застареле отворде болести, ране које се увек гноје, све тајне и кожни болести, бубуљице на телу или на лицу, лишајеве отоке свакојаке

Особито је од доброг успеха овај теј при испуњавању дигерице и слезине, као и при шуљевима, жутици, јаким севањем у живцима, мишицама и ртењачи, даље при завијању трбува, и у опште при свима болестима де је нужно да се до здравља дође, да се крв очисти и т. д.

Болести, као што су шкорофуне и оток жлезда могу се лако и основно излечити тиме, ако се овај теј непрестано пије, јер је средство, које је благо а чисти и тера мокраћу.

За доказ горе наведеног наводимо ниже читав низ дописа о захвали и признању.

Г. Фрањи Виљему, апотекару у Најнкирхну.

Ботусани, у Молдави, 25. марта 1873.

Двапут сам већ дао из треће руке себи донети ваш теј антиартритичан и антиреуматичан за чишћење крви, и пошто је исти код мојих пријатеља врло доброг успеха био, то се обраћам сада управо на вас с молбом, да ми одмах пошљете десет пакета, за које прилажем 10 ф.

С поштовањем јесам

Лудви пл. Адзина,

цес. кр. аустр. вице конзул.

Гдину Фрањи Виљему апотекару у Најкирхну.

Холленштајн 31. марта 1873.

Примите моју најдубљу и најсрдачнију благодарност што ми тако брзо посласте ваш Виљемов антиартритичан и антиреуматичан теј за чишћење крви.

Ја сам тај теј већим делом сам потрошио а нешто сам својим пријатељима и познаницима дао.

Од свију тих, који су ваш Виљемов антиартритичан и антиревматичан теј за чишћење крви употребљавали, умољен сам и наложено ми је, да вам јавим како им је боље и како вам за то својски благодаре. Особито је тај теј код мене од врло радосна успеха био, моју костобољу за 28 година не могаше нико излечити, али пошто сам потрошио осам флаша вашег теја антиартритична и антиревматична моје боље нестане.

Пошто пак налазим за добро и лековито, да и даље ваш антиартритичан и антиревматичан теј пијем, то вас молим учтиво, да ми поново 12 пакета антиартритична и антиревматична теја за чишћење крви пошљете за које прилажем новце. Са сваки поштовањем ваш благодарни

Јох-Унтерлајхтнер,
поседник.

Г. Фрањи Виљему апотекару у Најкирхну

М. Шенберг 5. маја 1873.

Молим Вас, да будете вољни поново ми два тунца вашег одличног Виљемовог антиартритичног теја за чишћење крви уноточ послати.

С особитим високопоштовањем вашим Блатородију одави

Ј. пл. Фрелих,
обрштар у миру.

Господину Фрањи Виљему апотекару у Најкирхну.

Шагор, 5. априла 1873.

Молим вас најучтивље, да ми пошљете што пре поштом уз наплату у ноточ још два пакета од Виљемовог антиартритичног и антиревматичног теја за чишћење крви, и морам вам унапред изјавити најтоплију благодарност, јер је већ први пакет увелико помогао мојој жени, која од више година пати од реуме и хрђаве столице, и надам се да ће је сасвим поправити, јер сам свакојаким лекова употребљавао до сад, али ни од једног не би толико хасне као од овог.

Ернест Зејнард,
чиновник.

Госп. Фрањи Виљему, апотекару у Најкирхну.

Неутра, 23 априла 1873.

Ја сам већ од више година патила од најужасније боље, од реума, тако да сам имала ране на ногама, из којих је подоста гноја текло. Сто пута вам хвала за прави Виљемов антиартритичан и антиревматичан теј за чишћење крви, који ми је Ваше Блатородије у новембру 1872 послало. Два пакета тога теја утишали су ми моје болове и са свим су ме опоравила, што се другим лековима није могло, зашто вам још један пут своју најсрднију захвалу шаљем. Ја сам тај прави Виљемов антиартритичан и антиревматичан теј за чишћење крви, као најлековитији теј многим болесницима препоручила.

Ваша до века Вам благодарна
Алојзија Деллер.

Господину Фрањи Виљему, апотекару у Најкирхну.

Букурешт 21. маја 1873.

Ја сам са правим Виљемовим антиартритичним и антиревматичним тејом за чишћење крви врло повољан резултат доживио код грофице Парацин, која је нашем двору род и врло обљубљена. Ту даму, коју је дотле често реума у ноzi стезала, сада од кад тај теј употребљује ређе мучи и то врло слабо. Пошто та дама по савету моме више вина не пије, то се надам, да ће се своје боље сасвим опоросити ако и даље употребљује тај Виљемов антиартритичан и антиревматичан теј за чишћење крви. Уверен о доброту тога лека препоручићу га свуда.

Др. Ван Клогер.

Опомена за случај злоупотребе и преваре.

Прави Виљемов антиартритичан и антиревматичан теј за чишћење крви може се само добити у првој међународној Виљемовој фабрици антиартритична и антиревматична теја за чишћење крви у Најкирхену код Беча, или у мојим обнародованим стовариштима. — Један пакет од 8. гутаја, сачињен је по пропису лекара, заједно са упутницом у разним језицима стаје 1 ф., осим тога има се платити у име биле говине и оправе 10 пов. — Ради угодности пошт. публике може се прави Виљемов антиартритичан и антиревматичан теј за чишћење крви добити код ЉУБЕ СТЕФАНОВИЋА у П. Саду, код А. КРСТОНОШИЋА у Митровици и код ЈОВАНОВИЋЕВА сина у Земуну.

С В Е Д О Ч Б А

НАУЧНА ОЦЕНА

АНТИАРТРИТИЧНОГ И АНТИРЕУМАТИЧНОГА ТЕЈА ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ

ГОСПОДИНА АПОТЕКАРА

Виљема.

Ко има појма о том неописаном шарлатанству у новије доба са тако званим лековима за све боље, моће себи не поверење према таким лековима преставити и не треба да се унише у недантску одвратност од новачења, кад лекар подсмејом од тих хвалених лекова главу одвраћа. Но није ни то правило без изузетка и овај изузетак потпуно оправдан и на свомејеместу у оним случајевима, де је на делу констатовано искуство на коме се оснива општа акламација публике истрчало пред лекарски испит и пресуду изрекло, као што је то код Виљемова теја за чишћење крви, јер општи суд је најпоузданије јемство за вредност једне ствари, и то се најбоље освдочило код теја Виљемовог за чишћење крви, који се препоручује при различним реуматичним боловима, костобољи, ногобољи, улозима, јер је исти код најјачи укорењених поменутих боља у велико произвео рад и испараване коже. Нарочито се овај теј показао као особито лековито средство свију реуматичних болова код улога које боље доносе са собом грозницу и запаљење пригиба, оток и т. д. код подагро, крстобоље, боље у бутина, севотине, грчеве у бутина, па и код хрђаве столице и хеморида.

Може се дакле тај теј против свију поменутих зала најбоље препоручити.

У Берлину, у јануару 1872.

Др Јоханес Миллер,
мед. саветник.

СА СИГУРНИМ УСПЕХОМ

даје се

прави

АНТИАРТРИТИЧАН И АНТИРЕУМАТИЧАН
ВИЉЕМОВ

ТЕЈ ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ.

код следећи болести употребити.

1. Код реуматичних афекција,
2. Код улога,
3. Код афекција на дољњем телу оних, који много седе.
4. Кад нарасте и задњи се дигерица.
5. Код оспе, нарочито липајева.
6. У бољама опасним.
7. Као припрема за употребљавање минералних купатила против поменути боља.
8. Као замена минералних извора код наведених боља.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ.“ — УРЕДНИК Панта Поповић.